

LÉGSZOMJ

Dráma három részben

SZEMÉLYEK

DONÁT

ANYA

APA

ZSÓFI, Donát szerelmese

BLANKA, Donát húga

KÁROLY, Donát bátyja

VIKTOR, Donát öccse

Ő

I. KAMÉLEON

II. KAMÉLEON

III. KAMÉLEON, avagy: a NÁSZNAGY

I. RÉSZ

(A színt egy le-fel mozgatható padozat osztja, haránt kettőbe. A két oldalsó fal ablaktalan, fémes csillogású, hátul sötétbe vesző kulissza, akárcsak a mennyezeti rész is. A mozgatható padozat homlokzati része szintén fémes kiképzésű, igencsak kihangsúlyozott széles, vízszintes vonal. A nézőnek az az érzése, hogy itt egy kettéosztott fémdobozt lát maga előtt, melynek csak az elülső része van megvilágítva.

A mű első részében a padozat a mennyezettől alig egy-méternyire van, a felső szintér így az alsó szintér javára kicsiny, szűk, nyomorgató.

A közönséget nyitott színpárja, melynek elülső részégyéren van megvilágítva, mélye pedig sötét, titokzatos.

A felső szintéren Donát fekszik, keze, lába lelóg a padozat peremén.

Amikor a közönség megnyugszik, az alsó szintér elülső része megvilágosodik. Most a nézőtéren, a székek alá beszerelt hangszórókból egyre hangosabb kutyalihegés hallatszik. Néhány másodperc után mintha elvágták volna. Donát most „élni” kezd.)

DONÁT *(a közönség felé fordul)* Itt fekszem az úton, porcfűszigetén. Jobbról még állt a lucerna, amikor elszámoltam a csillagkeresettel. *(Egész más hangon)* Kurva, tékozló banda! Egyetlen éjszaka elkártyázzátok a fél

világmindenséget! (*Rövid szünet, ismét a régi hangnemből folytatja*) Egyetlen fényes karmozdulattal besöpörte valami zsíros táskába... (*Rövid szünet*) A lucernatábla... Szóval: ez a hadsereg is elesett. Itt feküdtem, miként már mondtam is. Jöttek a szekerek, és a kerekék lassan átzökentek rajtam... (*Ismét hangosan*) Ti tücsköket feszítettek meg, hogy a csillaghullást gyorsítsátok! Dögök! Tetek! Kufárok! (*Elhallgat, ismét jelentkezik a kutyalihegés, amikor elhalkul, halkán, inkább önmagához beszél*) Ez a ti alázatosságtok szörnyű lihegése. Ott, az ülepetek alatt... (*Csend*) A lucernatábla sarkán egy nyúl: a kasza kettévágta...

Ő (*micisapkával a fején, füle mellett irón, hóna alatt kopott aktatáska, zsebéből nemzetiszínű szalag, háromnégy méternyi lóg ki. Hetykén lépked*) Csak bátran, elvtárs, egészen bátran. Mi azért vagyunk, hogy megértsük, ne csak meghallgassuk a nép szavát! Szóval... így... tehát... elvégre... nemdebár? Éljen! (*Hadonászás közben micisapkáját, irónját, táskájából az iratokat, utána a táskáját is elszórja. Kopaszon, zavartan, gyorsan távozik*)

DONÁT (*hempereg előre-hátra*) A nagy ősi higiénia, ez a legyőzhetetlen ösztön, ez szólalt meg bennem: megettem a nyulat. Eltakarítottam. A kutyát is megettem volna, ott az ugaron, de felette meggyőzően ugatott...

Ő (*transzparenszel a kezében, katonásan, fürgén lépdel be*) Nekünk tudomásunk van mindenről; előlünk, a tömegek szeme előtt, semmit sem lehet eltitkolni! Le a provokátorokkal! (*Nagy pátozzsal mondja a szöveget, kihullik kezéből a transzparens, és végül is nélküle megy ki*)

DONÁT Ha lehetne csak úgy szektát alapítani, én alapítanék egyet: a büszkék szektáját. Mert én például büszke vagyok erre a nagy-nagy higiéniára. Az ember megeszi... ó, az ember...

ZSÓFI (*rengeteg edényt hoz, leteszi, szétrakja maga körül, aztán leül közékük*) Ha megvakulnék, ha a világon semmit, de semmit sem látnék, akkor a világon valóban semmit, de semmit sem látnék? Én csak szülöm ezt a rengeteg bádogot, és testemből választom ki a gyöngyházszómacot... Én csak szülöm és árulom a sok üres edényt... Miért? Én is kérdelem magamtól: miért? Talán mert a bádogon kívül mást nem is látok... Én még az esőcsatornát is megkívánom. (*Lassan elterül az edényei között*)

DONÁT (*állkapcsát tapogatja, rág üresen, próbálgatja a rágóízzeit*) Előbb aprósággal kezdjük... ezt a kis házi tisztogatást. Aztán már indul is a nagy gép! (*Rág*) A szorgosak házat esznek maguknak, bele bútorokat rágnak. És fogyasztják maguk körül ezt az üres világot... (*Ismét ordít*) A szivattyúkat a szivárvány jobb és bal csatornáiba kapcsoltátok! Előbb lecsapoltátok a délibábot! És fizet, fizet, fizet ez a marha nép! Fizeti a ti demokráciátokat! (*A kutyalihegés felerősödik*)

ZSÓFI (*hanyatt fordul, hangosan lélegzik, csend*) Előbb csak a teodolitot hoztátok... aztán mindenféle finom műszert... És most? Már a beszédünket is apró dobozokba zártátok... Egyik dobozban a szitok, a másokban az áldás... A füleket pedig ezekhez a fazekakhoz forrasztottátok. (*Hátra, a sötétbe kúszik*)

Ő (*fehér kötényt van rajta, bárd a kezében, oldalán acél, tehát egy szabályszerű hentes: járása a régi, kevély, rátartó*) Rendben van, ha a nép úgy kívánja, én letaglózom a marhát. Mert enni kell, nem? És itt minden proletár összejön... Szóval: a marhát! De kérem, aztán keményen tartsák! (*Ismét lehull róla – a kezéből minden, nem szedi fel, úgy távozik*)

DONÁT Ha azt hiszik, hogy panaszkodni fogok: tévednek. Én azért vagyok itt, mert ezt a helyet osztották ki

nekem... Buta szűk világ, rendben van. Kicsi embernek tán nem is kell nagyobb... *(Megkísérel talpra állni, de a fejét a mennyezetbe veri. Így ismételteti ezt néhányszor, már az amerikai néma burleszksfilmek stílusában történik minden. Mozdulatai egyre darabosabbak, szenvtelen arca groteszk. Végre fekvé marad)* Húsz évvel ezelőtt szabták rám ezt a buta szűk világot. Jó, rendben van: kinőttem gatyát, nadrágot: kinőhettem időközben ezt a szabászatot is... Köpök a mindenkori hatalmatokra, a barátság, a kéj, a törvény és a vér hatalmára! Köpök mindenféle rangra és színekúrára! Köpök a hatalmatokra! Mert én Donát vagyok, adomány. Isten ADOMÁNYA.

ZSÓFI *(pőrén bevágtat)* Kedvesem, ó, kedvesem! A testem hatalmára is köpsz?

DONÁT *(most veszi fel első ízben a lentiek beszédformáját)* Én most nem férfiasságomat, hanem hazafiasságomat villogtatom! Én, Donát! Mint Isten adománya! AJÁNDÉKA!

ZSÓFI *(kéjesen beleremeg)* Ismételd meg!

DONÁT *(hidegen)* Én most nem férfiasságom, hanem hazafiasságom villogtatom! Az most – kemény!

ZSÓFI *(egyre kéjesebben)* Még egyszer!

DONÁT Én most nem férfiasságomat... Kemény!

ZSÓFI *(elveti magát, élvezetében sikoltozik, aztán fáradtan megnyugszik)* Ez kielégített!

Ő *(vadászöltönyben, kalappal, hátizsákkal és alsókarral buktatott puskával bedöcög)* Tömöríts, elvtárs! Tömöríts! *(Messzelátóját a pőre Zsófi farára helyezi, hátizsákjából kis háromlábút vesz elő, ráül és gondolkodik)*

DONÁT Kedvesem! Tedd vissza a téglát a falba! Gyere visszasétálunk húsz esztendő úttalan utain.

ZSÓFI A téglát már visszatették: én zsákmány vagyok, begyűrnek a hátizsákba!

DONÁT Milyen különös fegyverrel vadásztak terád mindig is...

Ő *(földre, puskáját leteszi, rá a kalapját, akkor a vadászkabátját, leveti csizmáját és nadrágját, mindent szétdobál)* Csak egy helyes megoldás létezik: Rendet kell csinálni! *(Szétveti a karjait, úgy távozik, mint akit megfeszítettek)*

ZSÓFI *(fekve, mozdulatlanul)* Lenyúzzák a bőröm! Lenyúzzák, és itt hagynak nyers, meleg hússal pörén és lobogva...

DONÁT Kedvesem!... Kedvesem! *(Nekiveti vállát a mennyezetnek, feszíti elkeseredetten, harcol a bádofalak ellen: zihál, aztán teljesen kimerülten lerogy)* Csak a Lőrinc-tanyára akartam eljutni... Ott fekszel a kút mellett, homlokod fehér, a szád ibolyaszín... *(Keservesen fölordít. Erre egy hatalmas üvegtábla összetörik valahol, az egész terem megtelik ezzel a hanggal)*

ZSÓFI *(fölkáll, lassan hátrál, szellemszerű jelenség)* Lehet, hogy a lábad járt is ott. Te mindig lábbal jártál el segíteni nekem... De csak a lábaddal... *(Eltűnik a sötétben)*

(Most először jönnek be a sinus-hangok, alacsony intenzitással)

DONÁT Rám akarják fogni, hogy bizonyos dolgokra egyszerűen nem akarok emlékezni! Hogy ellenállok és hogy... *(Tombol)* Beszari banda! Dögkeselyűk, pondrók és múmiák! Ne féljete, én innét semmit se tehetek! Hallgató és zabáló pofátokat hazavárja otthon a fazékban a zsíros eledel! *(Ismét feszegeti a mennyezetet és a falakat, hiába)*

ZSÓFI *(egy UNRRA-dobozt hoz magával, földig érő fehér ruha van rajta)* Ha van egy kis idő: számold össze az

adósságunkat... Tartozunk hat kövesúttal... három művelődési otthonnal, és a mi magyarjainknak ... akik a Majevicán estek el, azoknak egy emlékművel tartozunk. Különben pedig: ez a te adósságod... (*Letérdel, gyereksírás, karjában ringatja a dobozt*)

APA (*Begurítja magát egy tolókoksin, aztán fiatalosan kiszáll belőle*) Alszik?

ZSÓFI (*fejével nemet int*) ... Reménységem!

APA Büszkeségem! DONÁT Valaki!

ZSÓFI Ugye, nagy lesz?!

APA Fontos és okos, akár az apja!

DONÁT Befogadják, az anyák keble egyszer csak tejet tárol és szoptatják sorba mindnyájan...

ZSÓFI És majd megvéd... DONÁT Nem hallom...

APA Oltalmaz és bevizel...

ZSÓFI Bekakil... DONÁT Nem értem...

APA Elárul! DONÁT Ó, apám,
meg az árulás!

ZSÓFI Ő lesz a mi büszkeségünk!

APA Utódunk! DONÁT Ki beszél?

ZSÓFI Milyen boldog vagyok! Mi mindenben annyira egyetértünk.

DONÁT Hol vagytok?

APA Most pedig, lányom, add ide!

ZSÓFI De apa, ő a mi szemünk fénye!

ZSÓFI Féltve neveltük! DONÁT Megálmodtuk!

APA Színigaz!

ZSÓFI Szellőtől is óvtuk! DONÁT Hizlaltuk!
Dehogy.

APA És megóvtuk! DONÁT Te senkit
nem...

ZSÓFI A jövőnket DONÁT És elhizlaltuk!
bíznánk most rá!

APA Ide vele!

ZSÓFI *(az UNRRA-dobozból egy takarmány tököt vesz elő, szabályszerű tökfej, szeme, szája, orra van. Belevésték. Magához öleli)* Igaz, hogy törvénytelen, de nem adom!

APA *(a tökfej után nyúl)* A disznónak meg kell híznia. Ha nem lesz százhusz kilós, visznek a dutyiba. Obaveza!

DONÁT A disznónak meg kell híznia!

ZSÓFI *(odanyújtja a tököt, a hangszórokon rőfögés és gyereksírás)* Akkor: beszolgáltatom!

Ő *(mérleggel a kezében, könyökvédőkkel betáncol)* Én a ti fajtátok vagyok, engem nem csaptok be, bugrisok.

DONÁT Nem azért vagyunk egy fajtából, hogy még szeressük is egymást.

Ő Határozottan ellenszenvesek vagytok! Íme, ezen mérlek én benneteket! *(Apa gomblyukába akasztja a piaci mérleg kampóját, megemeli)*

APA Hány kiló?

DONÁT A halál tíz deka.

ZSÓFI Majd ha elkaparjuk...

DONÁT

Bölcsőből – koporsó.

Ő *(fitymálva nézi a mérőkart)* ... Ha leszámítjuk a ruhát, a szőrt és a csontokat... akkor bizony túl kevés!

DONÁT Várjatok meg az első sarkon! A délin vagy az északon, amelyik közelebb van... Jövök mérleges pingvinek! Pincérmadarak. Maszatos üvegszemű.

Ő *(most Zsófit méri, a hangszórokon át libagógóság)* Itt esetleg számításba jöhet...

ZSÓFI ...a szőrzet?...!

Ő A szőrzet is.

DONÁT *(üvölt)* Orrromban karika: ne túrjam a földet!

APA Rokon...

DONÁT A családod.

Ő (közbevág) Pofa be!

APA Testvér...

DONÁT Baltával
elosztott égbolt.

Ő P-o-f-a b-e!!!

ZSÓFI Én nem tartozom ehhez a családhoz!

DONÁT (üvölt) Adjátok kezembe az áramkört!

Ő Akkor te mérd őket tovább! *(Kezébe nyomja a mérleget, leszedi a könyökvédőt, azt is rátestálja Zsófi-ra, és elmasírozik)*

APA *(öklével szétzúzza a tököt, disznósivalkodás, hör-gés, mint amikor leölik)* Fölemésztek az egész családot.

DONÁT *(egyre feszegeti a mennyezetet, meg-megfeszül a padozat és a mennyezet között, akár egy íj, közben elke-seredetten üvölt)* törjétek le ujjaimat, én kikaparom innen magam! Csapjátok szét a fejem, akkor is agyafúrt leszek! A szívem, a szívem! Én akkor is... *(Fuldokolni kezd, ismét bejön a sinus-hang, egyre izgatóbb, tűrhetetlenebb)*

BLANKA *(egy rokkát hoz, némán megáll vele, senkire se néz, Donát egy mozdulatban megmerevedik)* Mindig a partot lestem... a töltést... Gondoltam, csak arról érhet veszély... *(békabrekegés, előbb csak szórványosan, aztán a terem megtelik a békakórus hangzavarával)* Láttam, ahogy a túloldalról integet a nád. Kormos koronája, késpengedolmánya, gyöngyházzsín csontváza... Azért nagy szerencse, ha valakiről megféledeknek a hivatalok, a törvények, a világ. Az ilyenről csak a fenyegető veszély nem feledkezik meg. Ott settenkedik valahol a vízparton... Árnyékát néha általveti a töltésen, olykor a lehetét is megérezni... *(Letérdel a rokka mellé, és haját fogja be az orsóba. Haját fonja, fonja aztán, ügyet se vetve a környezetre)*

APA *(kitárja karját, mintha mondani akarna valamit, de az a mondanivaló nagyobb minden szónál, hát hallgatva áll így, kétségbeesett arccal és szétvetett karokkal)*

ZSÓFI Kezdhetem előlről. Valahonnan az együgyűség vagy a balgaság határáról. Araszolva, miként a hernyó...

DONÁT ...csattogó állkapocssal, és a gyűlölet és kegyelet távoli fénye nélkül.

ZSÓFI ...a mérlegig és vissza...!

DONÁT Mindenkiel beszélni, okádni a beszéd fonálát, akár a pók, hogy utána közlekedhess általa nagy, veszélyes léptekkel...

ZSÓFI Én erre másként emlékszem!

DONÁT Nálam ez már nem „emlékezés” kérdése, Zsófi drágám. Én már olyannak látok mindent, amilyen reflexeket vertek belém. Ahogyan idomítottak.

ZSÓFI Persze!

DONÁT Nem tudod elhinni?

ZSÓFI Csak az én esetemet igazoltad a magad sorsával.

DONÁT Téged nem idomítottak?

ZSÓFI Ahhoz, hogy az ember *emlékezni* tudjon élete végéig, meg kell maradnia érzékeny, sérthető, meztelen állatnak... Az érzékenység...

APA (*időközben lassan lerogyott, most összecsukja karjait*) Megvan!

DONÁT Nos, rendben van! APA Ha nem jutott volna eszedbe Te hogyan emlékszel? a lucernakaszálás... Talán...

ZSÓFI Futottam a dűlőn, BLANKA Török gyerek benne a főtt étel: vittem az elvágta, magyar gyerek aratóknak gyógyítja ...náddal, náddal...

DONÁT A fejem mint
egy kosár, benne

APA Az a szökevény
méhcsalád, aztán a láz...
Most már főtt étel: és
így aztán sikerült
fölépítenem tudom!
neked a levegőt, az úrt,
a szakadékokat,
a mélységeket...
És építettem neked
árkokat...

ZSÓFI Este még nem!...

APA ...de másnap este...

ZSÓFI ...harmadnapra sikerült leverni...

DONÁT Ecetes borogatással verték le a lázamat. Ott voltál, borecetszagú lány. Aztán már nem neveztek Zsófinak!?

ZSÓFI Talán!

Ő *(besurran, derékon kapja Zsófit, és mint egy divatbábut kiviszi)*

BALANKA *(asszociálva)* Ne bántson, hagyjon engem békén, Virgil bácsi! Ne bántson engem... Ne! *(Megöleli a rokkáját, és elterül vele, aztán kinyúl, megmered)*

APA Megengedem.

DONÁT Állat!

APA Most az egyszer megengedem!

DONÁT A lányod... A sajátod!

APA *(lassan leemel a kalapját, leteszi, keserű arccal bólogat)* Tudom, hogy...

DONÁT *(üvölt)* Taposd ki a belét!

APA Nem bánom... tartsatok nyulakat, gyerekek!

DONÁT *(rádöbben, hogy két malomban örölnek)* Valóban... emlékezni is idomítottak engem!

APA A Sajtiék földjéről szánkón hozhattok nekik en-
nivalót. Befödte a hó, kint maradt a java...

DONÁT *(emlékezik)* Apám! A hó alatt mélyen, ahogy
belevájunk, csikorog a káposzta, mint lefagyott ember-
fejek... Pontosan emlékszem!... *(Hirtelen felegyenesedik
örömeiben: nagy esemény: emlékszik! De a fejét ismét a
mennyezetbe veri. Nem hagyja magát, de hiába, nem tud
felegyenesedni, belevesz az öncélú viaskodásba. Elektroniku-
s zene távolodása)*

APA ...És füledet odaforrasztották két üres dobozra!

*(Egy emberi fej. Donát feje leng át az alsó szintéren, fü-
lére két üres műanyag doboz van erősítve. Valahol Blanka
felett jobbra megáll a fej)*

BALANKA Így külön, mintha az emlékek rendje miatt
harcolna. Az a baj, hogy így, külön keresi a rendet! *(Fel-
emelkedik, haját kitépi az orsóból, az UNRRA-dobozból
egy sarlót vesz elő)* Marokba szedem ezt a rendet... *(Dara-
bos mozdulatokat tesz a sarlóval, elejti, akkor megmered)*

KÁROLY *(nagy, nehéz léptekkel jön. Közvetlenül az
apja mögött áll meg. Pár másodpercnyi mozdulatlanság.
Olyan ez, mintha önmagát apjával mérné össze)* Áll a tor-
nácon, néz az éjszakába és figyel.

DONÁT Károly, a bátyám...

APA *(nem mozdul)* Ki?

KÁROLY *(mozdulatlanul, egyhangúan darálja a szö-
veget)* Kérdeztem tőle: „Mi történt?” Hallgat, csak hall-
gat.

APA Kiről beszélsz?

DONÁT Károly, a kő!

KÁROLY ...Akkor én is odaálltam melléje, figyeltem
és...

APA Odaálltál... De hová? Ki mellé?

KÁROLY ...és távolról, halkán, foszlányokban...

(A hangszórókon halkán egy likai népdal ijesztő disszonánása, lidércszerű hangjai. Kórus éneklei)

APA Anyád? DONÁT Károly,
a szikla.

KÁROLY Azt mondta: „Szép!”

APA Anyád? DONÁT Szobák! BLANKA Virrad!

KÁROLY A konyhából kiszüremelő fényben mintha mosolyt fedeztem volna föl az arcán.

APA Anyád? DONÁT Zsálya! BLANKA Korán!

KÁROLY Akkor azt mondta: „Nehéz lehet nekik...”

APA Anyád? DONÁT Sajnál! BLANKA Zsálya!

KÁROLY Kérdeztem tőle: „Miért lenne nehéz?”

APA Anyád? DONÁT Lázam! BLANKA Szegény!

KÁROLY „Idegenek ők itt, és éjszaka van” – mondta.

APA Anyád? DONÁT Borús! BLANKA Halak!

KÁROLY „Éjszaka van. De földjük és házuk van, mindenük” – mondtam neki. Rám nézett hosszan.

APA Anyád? DONÁT Zsálya! BLANKA Bögre!

KÁROLY „Német házakban laknak és idegenek” – válaszolta...

APA Anyád? DONÁT Halál! BLANKA Aludj!

KÁROLY Nem. Én ezt az asszonyt nem ismerem, apám. Valahonnan jött. Ismerős volt az arca, a hangja, a tekintete, de ő maga nem! Ki tudja, honnan jött.

DONÁT *(az előbbi hang- és értelemszinkópa után ismét talpra állítja az öröm)* Anyám! anyám! Öledben a fejő, fehér virágja a meleg tej... Megyek utánad a macskákkal, kutyákkal... *(Fejét a mennyezetbe veri, most már bömböl, nem tűri a szűk, nyomorgató teret)* Se isten, se ember nem segít! Én itt nyomorék leszek szemetek láttára, emberek! *(Sinus-hangok velőt hasító közjátéka)*

Ő *(hóna alatt hegedűtok, járása azonban a régi)* Istenem, mennyi botfülű... *(Sorban megvizsgálja mindegyikük fülét, a levegőben lógó fejet is megkerüli néhányszor, vizsgálja)* Szóval: igen! A népek kórusába nem nagyon illetek.

KÁROLY A bögöly a gerincesek közé tartozik, két lábon jár...

APA Bizonyos tulajdonságaiban hasonlít az emberhez...

KÁROLY Fajtájával semmiféle érzelmi vagy más kapcsolatot nem tart fenn...

APA Ha a lovam szügyére száll...

KÁROLY Agyonütöm! *(Csattanás)*

Ő Elvtársak, én a magam részéről mindent megtettem, hogy önöket műveltséghez juttassam, de...

DONÁT ...botfülüek!

Ő És a zene magasisikoláját is... *(Kiesik a hóna alól a hegedűtok, kinyílik, egy géppisztoly borul ki belőle. Ő izgagtottan izeg-mozog, körültáncolja a tokot, aztán elpucol)*

DONÁT *(a közönséghez)* A te hallgatásodat nagyon jól hallom! A botfülemmel. De te az én ordításom...? Te „magas fokúan hangérzékeny” anyag! CSAK ANYAG!

BLANKA *(odaáll az apja és a bátyja közé, háttal a közönségnek)*

APA

KÁROLY Miből? Miből van? DONÁT Agyag ez!

BLANKA Agyagból!

BLANKA Miből van a szél, ha elcsitul, a víz, ha hazazért, a csillag, ha kireggededik?

APA Miből? Miből van?

KÁROLY

DONÁT

Mozdulatlanságból?

BLANKA (*arccal a közönség felé fordul, Apa, Károly hátat fordít*) Van valami kis egyhúrú hangszer a fejemben.

APA
KÁROLY Muzsikája táncra kelt...

BLANKA Énekelek! DONÁT Hallgatsz te,
nagyon-nagyon!

APA
KÁROLY És ő énekel!

BLANKA A kutak mélységéről. DONÁT Megálmoldod a halálot!

APA A vizet ne kavard föl, iszapját hagyd
KÁROLY nyugton: szomjas a jószág.

BLANKA Mindenki elfelejtett... Legalább szavaitokban újra megszülessek...

DONÁT Tőlem távol... utak, folyók, kóbor kutyák, haragos sünök és görények ezrein túl, ahol életemet a magatokéval játsszátok... Már úsztattátok a liliumokat lassan, és számláltátok a metán hólyagjeleit... (*Kiabál*) Még gyermek vagyok, hozzátok vissza Blankámat... Dobjon követ a kútba, köpjek bele... de nekem őt élve ... élve adjátok! ...A húgomat!

KÁROLY (*széttárja karját*) Nem, ide be nem léptek. Kemény háncsát föl nem töri senki! Szidjátok a nyakas kálvinistáját, dögölgjön az ajtóban minden kérdéstek: kóbor kutya...

APA (*hátat fordít*) Avas a mag? Benne a baj? Törjem föl én? Mit mond nekem a siker?

DONÁT Szép, magyar gesztus. A család szekereből kihullanak a kis életek... a kicsinyek és ártatlanok...

BLANKA Hagyd meg nekik és a jószágnak a kút tiszta vizét...

APA (*szembefordul a közönséggel*) Ehhez ne nyúljon senki! Maradjon, amiképpen történt! Az Isten büntetett meg ezzel a kézmozdulatával!

DONÁT Nem értem, hogyan visszhangzik ma ez a boldogság bennem! Nem értem! De tudom, hogyan lehettem volna apagyilkos! Én utálok ezt a fajtiszta lényemet!

KÁROLY (*leereszti a karját*) Sem a vagyonhoz, sem apádhoz nem nyúltál soha...

DONÁT Én nem vagyok rák!

APA Ő nem rák!

BLANKA Én... én vagyok a rák! Halálban is visszafelé!

KÁROLY Mindenszentekkor megigazítom fölötted a földet. Hagyjál békén!

BLANKA A földből való kontyomat igazítod?!

DONÁT (*feszíti magát a szűk, nyomorgató élettérben, sír. Neki-nekiiramodik. Minden hiába*) És ti azt hiszitek, ezek után nem kísérek meg mindent, hogy szétvessem kalodámat? Sík, széles, tágas egy irányban. De fölfelé én ezt már kinőttem! Blankára esküszöm, megtalálom a módját! Látni akarom, mekkorára nőtt a kezem, lábam... Talpon állva akarom látni saját méreteimet! Blanka, te sem hallod őket, ugye? (*Csend*) Blanka, énekeljünk nekik! A világnak...

BLANKA (*szaval*)

Kicsi menyasszony,

tört keblű ara,

ne cserélj velem!

Kicsi gyermekasszony,

Veled magát hizlalja

itt a verem!

Kicsi gyermekasszony!

Ne lássam: fehér fogad

DONÁT ...menyasszony...

cc.....cccccc...tört keblű...

ne...velem...

ki...asszony...

...magát...

itt a verem!

Kicsi...

...lássam: fehér...

hogyan szólítja
a nosztalgikus ősi tenger,
ha jönnek, buzognak
eldugult csatornákon
a vadvizek!
.....
.....
.....
a bűnös kezek!
A bűnös kezek!
A bűnös kezek

hogyan...látja...
...nosztalgikus...
ha jönnek...
...csatornákon
a vadvizek!
Miféle tömlők ezek?
A televény csillagrendszere
rozsdás tárgyakkal bevetve;
itt lapulnak meg
a bűnös kezek!
A bűnös kezek!
A bűnös kezek!

(Szférikus zene, egy-egy akkordjában magyar népdalra emlékeztet. A zene most halkul, lassan átúszik bugyborékolásba. Az alsó szintér egész elsötétedik, egyetlen fejfény pásztázza be a színen elhullott tárgyakat. A fejfény a levegőben úszó fejen nyugszik meg)

DONÁT Leírhatatlanul szeretnék tévedni. Ez lenne az egyetlen lehetőségem a boldogulásra. Mint a magasra repülő galambok, amikor megszédülnek a tértől, és boldondul belelövik magukat a semmibe...

(Az alsó szintér most egészen megvilágosodik: Blanka térdel, Apa és Károly keményen tartja jobb tenyerét a fején. Azt az érzést keltik, mintha nem engednék fölállni. A bugyborékolás most fölerősödik, megtelik vele az egész nézőtér. A sötét háttérből anya tűnik föl kísérteties lassúsággal, simán, mintha nem is lépkedne, hanem közvetlenül a padló fölött repülne. A hangeffektus egyszerre szűnik meg. Dermesztő csend. Anya arca fehér, vonásai nem is látszanak a festék alól)

ANYA Elbeszélgettem köcsögeimmel, a kamrában befőttesüvegek csendes szuszogását figyeltem... Kicsiny fiolákban raboskodnak a nehéz esszenciák. Ti nem viselkedtek úgy, hogy nyilvánvaló legyen a száműzetés. Nem tapintat dolga ez a feledés mint magatartás.

DONÁT Kérdezz! Te mindig is csak kérdeztél.

APA Veteményeskert, amely beszél.

KÁROLY Az ugar fekete szárnyán himlő...

BLANKA ... Galambok szálltak le.

KÁROLY A vetésforgóra én nagyon vigyázok. Jól teszem.

APA Hírt hoztál?

ANYA Felsőpörték a padlásunkat.

APA Elvitték azt, ami már úgysis hiányzott onnan.

ANYA Üres az ól, az istálló...

KÁROLY Bevonultam. Kiskatona vagyok. Varasdból írtam utoljára.

ANYA Letaposták testemben a néhány ágyásnyi virágot.

APA Kötözni való bolond vagyok, mert hallgatlak benneteket.

ANYA Ha kifosztanak, arra vagy legérzékenyebb, ami már különben is mindenkinek mellékes volt...

DONÁT Neked is?!

ANYA Mindenkinek...

DONÁT Neked is?!

ANYA Ha én a befőttesüvegek közt lelem helyemet, miért nem általánosíthatom személyes bajaimat?!

DONÁT A „nagy magyar anya”!

APA És a „nagy magyar apa”?

KÁROLY Felszíni szántás, a televény értelmetlen karcolgatása...

DONÁT Veletek történelmet játszani... Mert csak játszani...

ANYA Csattogó kóró, virágozzunk...

DONÁT Nemzetiszín köldökszínór? *(Most végigarszol a fölső szintéren. Kúszik, csúszik, akár egy nyomorék)*

BLANKA Ne hajolj közel szavaimhoz! Mérges gőzök törnek fel belőlük... Testem már nincs is, csak az oszló gőz... Miozma.

DONÁT Ha oda kellett vágni, elérzékenyültél. Ha meg okosan kellett volna beszélni a szomszédal, mert mindkettőtöknek jobb lett volna, akkor aztán fene büszkén villogott a bicskád!

Ő *(úriember, de csak ruhája szerint, s lényei. Billeg, se-regszemplét tart, fintorog)* Hiába, ne! Nem lép egyszerre a két ló! Ennyi az egész! Raskorak! Így már jobban megértitek! *(El)*

(Anya, Apa, Károly és Blanka most összeölelkezik. Kört alkotnak, mintha csak táncra készülnének. A zene azonban, az első hang nem jön. Csend. Most ismét jelentkezik a kutyalihégés az ülőhelyek alól. Erre az egyenetlen és állandóan erősödő lihegésre mozdulnak aztán az alsó szintéren: mintha csárdást járnának, egy-egy pillanatra már az az érzése a nézőnek, hogy összehangolták a lépéseket, a ritmus is kijön a lábdobbanásokból, de a következő pillanatban már ismét csak ránganak, toporognak. A kutyalihégés most már hangosan járja át az egész színházat. Károly kétségbeesett arccal kísérli meg néhányszor helyrehozni, összehangolni a lépést, nem sikerül, akkor bal kezét felszabadítja: kólót vezet. Ez se megy azonnal, de végül is itt sikerül lépést tartani egymással. Arcuk szenvtelen. Ezt a jelenetet Donát agyat átjáró üvöltése szakítja félbe. Minden megdermed, a lihegést mintha elválták volna. Az

alsó szintéren egymástól távol, más-más irányba fordulva állnak a szereplők. Donát vállát ismét a mennyezetnek feszíti)

DONÁT Hol vagytok, makkon hízott kupecok? Fokhagymaszagú pofátokkal csak az ocsmányságokat csempésztétek haza Bécsből, Prágából! Ezen a percenten éltek még ma is! És ez már nemcsak csiklandós emlékezőmód, ez már patinás jog is az ocsmánykodásra. És én, dobozokkal a fülemen, számon és herezacskómon, én, az agyagba lefelé szaporodó, beoltom magam a fajtádba, hogy az is meg az enyém is megtisztuljon!

APA Tehát kiszámoltad magadnak...

DONÁT Te ezt kiszámításnak nevezed? Én szükséges véletlennek!

KÁROLY Isten éltesse!

ANYA Én csak arra kérlek benneteket: meg ne nevezétek soha!

BLANKA Soha!

APA Mit?

DONÁT Engem nem tanított senki utálni!

ANNA Annak nincs neve! És ez az egyetlen mód arra, hogy egyszer boldog lehessenek!

KÁROLY Minek?

ANYA Csak szeme, szája!

APA Minek?

ANYA És lassan növekszik.

APA Ki?

DONÁT A közhelyeket nem kellett elvetni: az kikel itt mindenkiből, akár a gyom. Az egybeközpült agyak teljesítménye.

ANYA És nagyobb lesz nálunk és szomszédainknál is...

BLANKA Hat-nyolc nyírfa, a lankáson már rozsdásodnak a páfrányok. Szeretnék tüzet gyújtani; fagyos emberek, jéghideg állatok és dermedt madarak közt élek. És minden egy huzalon egyensúlyoz valahol, félttem, félteni kell az ilyen büszke és vak torzókat.

ANYA Az embertől még személyes tragédiáját is irigylik. Meghalt, eltemettük, siratom száraz szemmel, fuldokló szívvel már húsz esztendeje...

APA Nyugodj bele!

DONÁT Anyám, csak te irigyled magadtól...

ANYA Mit jelent ez? Azt, hogy engem is kiszolgáltatottak, gondolkodás nélkül...

KÁROLY Kinek?

DONÁT Én szolgáltatlak ki legelőbb!

ANYA A ti ügyeiteket támasztom én alá még holtan is... Ez lesz!

DONÁT Le sem tagadhatom, hogy így lesz! Ez a rendje a mi osztódásunknak...

ANYA Erre is büszke leszek!

APA Igen. A férfiember kevés esetben lehet büszke, de ti, asszonyok, annál gyakrabban... A romlás kísérezeneje a ti örökös büszkeségetek. *(Hajába túr, gorombán tartja, aztán lassan a padlóra kényszeríti. Hosszú csend. Blanka is térdre ereszkedik, aztán lassan puhán elterül. Károly keményen az Apa mellé lép. Ő is gorombán Anya hajába kap, egyszerűen segít tartani. Ismét elektronikus zene: valahonnan távolról vadludak hangja)*

ANYA A befőttesüvegek közt... *(Csendesen sír)* Ne beszélj nekem a páfrányokról vagy a hat-nyolc szilfáról... És ne beszélj nekem a jeges állatokról-emberekről... És ne beszélj nekem az elvesztett önérzetről... Hallgatom, ahogy ősszel az ablakon döngve kínlódik egy-két kiszáradt testű légy, és nézem tégelyeimet; kívül vagyok ilyen, és ti ezt az

asszonyt szolgáltatjátok ki, egyfajta rítusnak szereve így érvényt. És marad az ablak, az el nem mosott edények, a szennyes alsónemű, a szokás, hogy itt vagyok... Mert megszokás az egész. A tunyaság és a miatta való düh, a beszélgetés a családról, temetésről, adóról. A létezés itt tivatelek, bizony, ez is csak megszokás immár.

(Szférikus zene, egyre hangosabb és velőt rázó már, akkor hirtelen félbeszakad. Minden mozdulatlan, amikor legördül a függöny, és ebben a talányos, görcsbe rándult képben zárul az első rész)

II. RÉSZ

(A felső szintér most jóval nagyobb, ennyi az egész változás. Az alsó szintéren az elhullatott holmi szanaszét, ahogyan az I. rész befejeztével maradt. Donát most áll, de fejét félrehajtja, megmaradt-e a régi reflex, vagy már valóban nyomorékká vált? Az első szintéren Ő áll egy hatalmas járókában, olyan háromkerekű szerkezet az, amit kisgyerekek használnak, amikor járni tanulnak. A járóka vörös. Ő ügyetlenül ödöng benne, a szétszórt holmiban el-elakad: öltözeke kifogástalan elegáns, cipője csillog-villog, kezében kereplőt tart, néha megforgatja)

DONÁT Kihordtad ezt a nemzedéket is? Gyomot vetsz, gyomot aratsz, és a haladó szellemű gazdák közé tartozol...

Ő Beleremeg még a gyomrom is... *(Kerepel)* Én példát mutatok, mint egy fönixmadár: saját tűzében égek el, hogy bevilágítsam útját, és akkor *(Kerepel)*, akkor a szemembe köp! Engem a munkámért másnak kell kitüntetnie. *(Kerepel)* Másnak! És még csak a fajtájuk sem vagyok! De méltányolják ezt a... *(Kerepel)* ...ezt a... *(Kerepel)* ... ezt a... *(Kerepel, kerepel)*

DONÁT *(változtatlanul áll, fejét félrehajtja)* Ezt a szolgálkúséget!

Ő Köszönöm! Mi még találkozunk! *(Kerepel, kezéből kihullik a kereplő, ödöngve távozik)*

DONÁT Tanuljátok meg rettegni a csendet. A fenevad így, csendben ébred! A fenevad itt! *(Mellére csap)* És nyújtózkodik! És ásít! És körülnéz. És ráébred saját mi-voltára.

(Az ülőhelyek alatt a hangszóróból borjúbögés, a kétségbeesett állat segélykérő és hiábavaló bögése hallatszik. Aztán csend. Donát szétvetett karral áll, semmi se történik. Akkor valahonnan az alsó szintér mélyéről nagy ívben berepül néhány hangszer. Kürt, hegedű, trombita, dob, gitár. Csend. Most jönnek a kitömött madarak. Ismét csend. Egy bölcső, szét is hullik esés közben. Néhány magyar mintás tányér repül be. Csend. A sötétből feltűnnek, szorosan egymás mellett haladva, a kaméleonok. Mintha egy hatalmas torz szíami ikercsoport volna. A kacat közt megállnak. Most parasztok)

I. KAMÉLEON Rajtam kérték számon ezt a szálerdőt, amit Bukovinában írtottak ki a jövevények. Egyetlen bűnöm, hogy apám Bukovinában esett el. Elesett.

II. KAMÉLEON A kerékhálós pókok engem eltakarítanak! Téged is!

III. KAMÉLEON Engem is.

II. KAMÉLEON Számoljuk össze a hasznot.

I. KAMÉLEON Beszéljük meg a részesedést!

III. KAMÉLEON Nekem Versecen kiverték két fogamat.

I. KAMÉLEON Zsebre raktad, hazahoztad, elástad, meglátogatod.

III. KAMÉLEON Kiverték. De nem ez fáj.

II. KAMÉLEON Mi fáj?

DONÁT *(leengedi a kezét, térdre esik)* Mint egymás zsíros hajából a tetveket... úgy szedegetjük össze öröme-

inket. Ünnepeinket. A metszett pohárból kortyintott keresztelői, lakodalmi fintorokat... Én megdöglök nyomorúságos kishitűségtek miatt.

I. KAMÉLEON János, a fiam, jönne haza.

II. KAMÉLEON Jöjjön!

III. KAMÉLEON Ne jöjjön!

I. KAMÉLEON Szeretne hazajönni.

II. KAMÉLEON Emberi dolog.

III. KAMÉLEON Tudok egy szép mesét a nevén nem nevezett kitelepítésről.

DONÁT Segítsetek nekem: hány éves vagyok én most?

I. KAMÉLEON Én tudok egy másik mesét: a kétkorú szálerdőről. Fajtámban két nemzedéket tizedelt a bosszú, pedig parasztember vagyok.

II. KAMÉLEON És terem a Hatkorsós-dűlőn az a két lánc. Terem, mintha holnap meghalna.

III. KAMÉLEON Az a két lánc?

I. KAMÉLEON Ott a Hatkorsós-dűlőben?

II. KAMÉLEON Mintha holnap...

DONÁT Mintha holnap vonítva kiszenvedne? És hullanak a csillagok, és megeszem félholdnyi földedet, és belefekszem az árkába! Én! Én! És meglásd: majd jönnek a manósáskák, és tenyeremben megszólal az iszapvulkán! Meglásd, a Hatkorsós-dűlőben mi, a mezsgyekövek, mekkora szikrát vetünk.

APA (*energikus léptekkel jön, kabátja panyókára dobva, megáll, hosszú csend*) Majd én elmondom nektek. Én tudom!

I. KAMÉLEON (*háta mögé lép*) Van kire hagynod!

II. KAMÉLEON (*elébe áll, háttal a közönségnek*) A földedet.

III. KAMÉLEON (*a helyén marad*) Van kire hagynod a földed. Unokád nagy. Egyik fiad a jobb kezed...

APA És a bal!

I. KAMÉLEON Add meg, amit kérnek.

APA Megadom.

DONÁT Az ember ilyen. Megad mindig mindet.

APA Megadom!

DONÁT És te majd elmondod?

APA Megadom, amit kérnek.

DONÁT Senkinek el nem mondod.

APA A szem hullott. Gazdája elment.

I. KAMÉLEON Mélyet lélegezni a hegyek közé.

APA Hullott a szem! A búzaszem! A szent!

DONÁT Neked.

APA Odajött a csősz. Rendes ember.

DONÁT Odajött.

APA Azt mondta: cimbora, a városokban még nagyon éheznek.

DONÁT Te nem éhezted? Nem. Te nem.

APA Az istenit!

DONÁT És hullott a szent búzaszem!

APA „Neked van géped – mondta –, arasd le!”

DONÁT A cimbora.

APA Nekem van gépem, learatom, kár itt minden szemért. Ez parancs? Nem. Ezt én belátásom szerint teszem. Akkor rendben.

I. KAMÉLEON Learattad, elcsépelted.

II. KAMÉLEON A magot egy szemig beszolgáltattad.

III. KAMÉLEON A szalmája senkinek sem kellett.

I. KAMÉLEON Azt megtartottad.

APA Ott áll külön kazalban. Nem sok.

DONÁT Fekete. Verebek laknak benne.

APA Ott áll külön kazalban.

DONÁT Nem láttam a kezeden a bilincset.
I. KAMÉLEON A bilincset a kezeden! Cimbora.
APA Mentünk a csósszel együtt, farolva, összekötve.
II. KAMÉLEON A mag?
III. KAMÉLEON A szent?
I. KAMÉLEON A gazdája?
APA Mentünk a cimborával együtt. Összekötve.
DONÁT Farolva!
APA Anyádnak volt igaza.
DONÁT Neki mindig igaza van.
APA Idegenek ők itt. Nyomja tüdejüket ez a hatalmas
és magas levegő.
DONÁT De ti mentetek összekötve. Nem?
I. KAMÉLEON A mag nem hullott el.
DONÁT Nem. És ez nálunk így van rendjén. Ezért va-
gyunk olyan büszkék. A vörös apátok istenit!
I. KAMÉLEON Mozdulj!
APA Én megadom!
II. KAMÉLEON Megadtad. Mozdulj!
APA Megadom!
III. KAMÉLEON Belebénultál az örökös adásba!
APA Megadom!
I. KAMÉLEON Én is! Itt dögöljek meg!

(Sinus-hang járja át a termet)

DONÁT Visszahívom. *(Letérdel)* Hívom a szívem régi dobbanását, mint lepkeszárny-legyintést... Gyere, kezemben sulymot hozok! Ha lövést hallasz, ne félj! Sándor, a vadászmester tévedt felénk... Gyere! Énekelj vagy kiált! Hangodat visszahozza a csatornapart...

Ő *(a járókában, most vadászöltöny van rajta)* Ma behívtak. Gondoltam: a régi brunch. De nem az volt. Kér-

dezik: nekem melyik vörös szín tetszik. Gyanús volt. Fáj a hasam – mondom. Nem fáj, csak meg akartam lesni a következőt. Az a használatosra szavazott: elvitték grombán. Értem. Akkor én álltam oda kérdezgetni. Nekem ez a véremben van. Tetszett nekik, hogy milyen karakán vagyok. Elküldtem egy csomó embert a fenébe. Én ilyen vagyok. Kitűnő a színérzékem. De néha hasmenésem van. Köztetek jól érzem magam! (*Rajtaiütésszerűen elalszik*)

DONÁT Én hívlak! Bőrömön még itt a meleged... A virág, amit a vízbe dobtunk, alig úszott odább, a jégtáblák megölelték. Lassan mozog az ár... mintha a mélyben erős, kérlelhetetlen karok tartanák vissza. A halottak... De előbb gyere vissza. Tudom: már nem hívnak Zsófi-nak. Azért gyere... Egyedül hallgatom a rianást... A tavalyi szirmok haránt repedtek meg...

(Most lábujjhegyen „beúszik” Zsófi. Keze helyett nagy szirmú virágok. Egészen előre lépdél, a közönséghez beszél)

ZSÓFI Som. Galagonya. Kökény. Juhar. Gyertyánfa. Körém állottatok, és megpróbáltatok szóra bírni. Én beszéltem is, de... nem az volt az igazi. Jöttek a szekercék. Szikraforgács a hajamban, fogaim közt kecskelábfű. Nem az volt az igazi... És így tovább: lisztes berkenye, varjútövis, cser, boglárfa, szil, bükk! Vártam. Én nem köztetek nevelkedtem. Az én híreimre nem fakul, nem hull le a lomb. Legföljebb édesgyökerek után kutattam egyszer-másszor. Csak annyira, hogy életben maradjon a gyermekem. De: nem! Ismét a szekerce jött egyértelműen. Éger, nyír, lucfenyő... kecskefűz... Emberek, hagyjatok engem bedeszszkázva, a szű órája, ahogy ketyeg... és a csomók,

ahogy gyantát könnyeznek, a görcsök... és a sarjerdő,
ahogy fölissza tejem...

(Most hirtelen megélnékül a színpad: Apa odasiet Zsófihoz, vállára teszi tenyerét, a kaméleonok szorosan egymás után lépkednek, körbe-körbe, mint a rabok, Ő fölébred, előbb ödöng, aztán beáll a kaméleonok után a sorba, s ő is ügyetlenül követi őket akadozó kocsijával a háttérben)

APA Ki-ki a maga módján, de megmenekült.

ZSÓFI Aki belepusztult?

DONÁT Az is!

APA Nem győzöm mondani: a termés már nem is érdekel. A küzdelem fontos.

DONÁT A bosszú!

ZSÓFI Hallgass!

APA Legalább te tudnád: én ezt nagyon szeretem!
(Dobbant)

DONÁT A tékozlók istenit hívom! Segítsetek!

ZSÓFI Éppenséggel: értelmetlen!

APA Más nem is kell: ez a süket gyaloglás az ekeszarvára bukva... Ez maga az ősi hűség...

ZSÓFI Éppenséggel értelmetlen!

APA ...Ez a gyaloglás!

DONÁT Perelj rá némaságára!

ZSÓFI Éppenséggel értelmetlen.

APA Olyan, mint egy imádság!

DONÁT Hasítsd ketté!

ZSÓFI Mindenki a saját kérdéseire válaszol. Ez az a hatalmas fal... Fal-időből.

DONÁT Hasítsd ketté a burkot, és kérj levegőt nekem! *(Üvölt)* Haszontalancivódásra pazarolják az én levegőmet. *(Fuldoklik)*

ZSÓFI Az ég kimért és elkerített részét...

DONÁT Megered orromon és számon a vér, és még csak *(Fuldoklik)* nem is sajnálhatom magamat: talpra állhatok *(Fuldoklik)*, fölegyenesedhetek, megtanultam valóságos méreteimet, de itt minden üres! *(Fuldoklik)*

ZSÓFI Emlékeztetnék: begyűrtek a hátizsákba!

DONÁT Itt minden üres! *(Fuldoklik)*

ZSÓFI És azt is, hogy a magad bátorságából senkinek sem adtál! Azt is elmondhatom.

APA Már arra sem emlékszem: volt-e nekem valahol házam, kertem... Ide tegyetek le: itt majd kaparászok...

DONÁT Megvan! Értem! Gyere közelebb: tanultam neked egy éneket, kedvesem... *(Araszolva kúszik a padlón. Csend. Fúj a szél. Donát fölkel, kezével a mennyezet felé tapogat)* Beismerem: az íriszembe varrták a betűket. Mást én nem is látok, csak a magamban levő alázatosságot. És azért üvöltök, mert még csak nem is hányhatok. Alázatos és dühös! Én!

KÁROLY *(bejön darabosan, tétován néz a még mindig körben járókra)* Világosságot láttam, hát bejöttem.

Ő *(kidögölve félreáll)* Csak... Csak így tovább... és még serényebben, elvtársak. Engem... én... nekem hasmenésem van. Nagyon örültem... *(Kitántorog)*

KÁROLY Világosságot láttam, hát bejöttem. *(Csend)*

ZSÓFI Még a cipőfűződ is elvették: nehogy fölakaszd magad. Élned kell!

KÁROLY Meg fáztam is. Gondoltam, itt fölmelegszem.

APA Kicsi volt, talán hároméves. Lázás lehetett, mert nyafogott. Megvertem. Nagyon!

KÁROLY Gondoltam: fény világít, van bent valaki!

ZSÓFI Futhatsz mérföldeken át, ez mind a tied: és élned kell!

DONÁT Én becsületes ember vagyok, szerény havi fizetésből élek... és még csak nem is hányhatok azért, hogy szőröm van, hogy lábon járok, és ha jön a gazdám, a szék alá bújok!

(Az ülőhelyek alól ismét kutyalihegés, akkor hirtelen félbeszakad. Eddig minden lelassított tempóban haladt, most átvált a ritmus. A kaméleonok apára rontanak, a földre teperik, verik és gázolják. Zsófi kacagva futkos, de teljesen iránytalanul és elvesztetten. Károly a saját tengelye körül forog. Apát betemetik a kacattal, aztán egymásnak esnek a kaméleonok, késekkel verekednek hosszan, veszélyesen. I. Kaméleon lebukik. A másik kettő kerülgeti egymást, és hol az egyik, hol a másik szúr. III. Kaméleon hörögve bukik le. Donát, mint akit megfeszítettek. Az egész jelenetet egy elektronikus pattogó zörejekkel, sikolyszerű hangokkal teli zene kíséri. Anya lassan, méltóságteljesen sima léptekkel jön be, megáll a férje teste előtt, nem néz rá. Csend. Zsófi megdermed egy mozdulatban. Mindenki megáll)

ANYA Megtalállak én titeket. Semmiféle ösztön nem vezet. Egyszerűen tudom, hol vagytok. Tudom, mi történik veletek. Tudom, hogy csak itt lehettek, ahol emberi méltóságról már nem lehet szó.

KÁROLY Világosságot láttam és bejöttem. Meg fáztam is. Gondoltam, fölmelegszem.

ANYA Ha van benned élet, akkor állj talpra egyedül, ne asszony támogasson!

APA *(lassan feltápáskodik)* Minden ok nélkül csak... Minden ok nélkül...

KÁROLY A világosság csalt ide...

ANYA Temetni megtanultam. A sajátjaimon.

APA Kezdjük előlről.

ANYA A sajátjaimon tanultam...

APA Elölről...! Nem késő. A föld bolondul akar még adni!...

DONÁT Nekem nem elég! (*Futkos le-föl*) Üres!

ANYA Elölről már nem. Folytassuk az irtást. Egymáson! Előbb kiraboljuk, megszegyenítjük, végül pedig kiirtjuk egymást, hogy a honfoglalás befejeződjön. A halál nem az én hazám!

ZSÓFI Az én szerelmem!

APA Nekem még komoly teendőim vannak!

KÁROLY Fázom, és gondoltam...

DONÁT Ti ne! De én?! Én kezdem előlről! Én! A sünnökön, görényeken túl, és most! Most azonnal! Vegyük sorra! Már én is tudni akarom!

ZSÓFI Ő is tudni akarja. A világ legveszélytelenebb dolga: akarni. A világ legeslegegyszerűbb dolga követelni! Fenyegetőzni! Beszélni!

DONÁT Hordjátok a zsákot, a deszka nagy ívben meghajol alattatok. Én itt vagyok, és érzem nehéz szuszogástokat, szinte perzseli arcomat. Szemem ködös a boldogságtól: ez a rengeteg erő mind egy kicsit hozzám is tartozik!

APA Nem akadályozhatjuk meg, hogy gyermekeink ne ábránduljanak ki belőlünk.

ANYA Hogy meg ne utáljanak.

KÁROLY Én a régi utakon járok. Utánatok, biztonságosan.

ZSÓFI Ő büszke volt ismét! A más erejére!

DONÁT De vitték a mázsás terhet, a deszka nyögött alattuk. Te jó Isten! Itt kellett volna kezdenem. Ezt kellett volna fölkaparnom a bőröm alól!

BLANKA (*fehéren, valószínűtlenül megjelenik, két kezében két nagy, irgalmatlan nehéz vödör. Áll, nem teszi*

le, már remeg a térde, csuklana össze, de nem adja meg magát. Semmi sem történik ezenkívül: mindenki ezt a valóságos küzdelmet nézi. Kényelmetlenül nehéz pillanatok ezek. Akkor a két vödör kihullik a kezéből, s a játék tovább folyik, mintha semmi sem történt volna)

ZSÓFI Fölkapartad a bőröd alól!

DONÁT Szántani kellene a testemben, hogy a számatokra egy szikrányi élvezetet fölhozzon a vas!

ZSÓFI Mekkora élvezetet...

APA Nem akadályozhatjuk meg... Így is van rendjén: hegyvidéki jövevények – zabáljatok!

ANYA Várom: mikor kezdtek táncba! Kikopott a zár, a pontos... ki-be jár a szél rajtatok!

(Szélzúgás, bádögörgés, üres konzervdobozok hullanak a színre, toll repül mindenfelé: a kaméleonok fölélednek. Károly letérdel, megkísérel imádkozni, görcsös arcán látszik, semmi sem jut eszébe)

DONÁT *(áll, kezeit tétlenül lógatja le. A szélzúgáson át egy hatalmas motorkerékpár hangja dübörög át, aztán a bal oldali falon, mint egy puskagolyó, átveri magát a gép. Viktor ül rajta talpig fekete bőrbe öltözve, fekete bukósisakkal a fején. A szín közepén megáll, megtúráztatja a gépet, de nem kapcsolja ki, s az egetverő dübörgés elnyom minden más hangot)*

VIKTOR *(leszáll a gépről, odalép az apjához, anyjához, hosszan beszél velük valamit, egyetlen szavukat sem érteni. Követelőzik, kiabál, dobbant a lábával. Apa és Anya fanyar arccal válaszolgatnak. Végül magánkívül megragadja anyját, gorombán odatolja a géphez, térdre kényszeríti, fejét odanyomja az üzemanyagtartályhoz, most a motor megáll, csak az ő lihegésük hallatszik) ...*

Egyszer életedben kóstold meg! Ez az én átkom! Érted? Ez! Átitatom az egész hagymaszagú testedet! Hogy engem egy kicsit megértsél. Egy nagyon kicsit. (*Lecsavarja a tartály fedelét, belenyúl, aztán benzines kezét Anya hajába törli gorombán. Akkor félretolja, körülnéz*) Gyertek ki a pusztára... Nézzétek meg, milyen az én mezítelen fehér testem! Valahol az ajtófélfára fölkerül még egy rovás... És égek majd pattogva egy csepp öröm nélkül... Nektek égek majd és azoknak, akik kocsijukon már megelőztek. (*Felül a motorra, megtúrúztatja, és a szemben levő falat átütve távozik. A kaméleonok kisurranak*)

APA Ezt nem ismerem. Ki volt ez?

ANYA A fiad.

APA De amit mondott, az...

ANYA A legfiatalabb. A legbecsületesebb. A legüresebb.

DONÁT Nézik majd az ürgék... A mezei rágcsálók... nézik a nyulak... a nyestek... a kései galambok. Gyalogol a láng a pusztán. A hírlapírók nyüszítenek a pórázon. Mi meg tisztes távolságból eltemetjük Viktort, az öcsköst.

ZSÓFI És testemből a mirigyek iparkodva választják ki a hozzá szükséges zománcot. Iszonyatos, mennyire csillog körülöttünk minden, milyen steril és tiszta ez a nagy latrina.

KÁROLY Nem tehetek róla: ott henyélt az úton, s vagy nem hallotta, vagy ugratni akart bennünket: szóval áthajtottunk a gyereken... A szarosa... Most neki áll följebb!

DONÁT Blanka! (*Súgja*) Blanka! Gyere, mi utolérjük. Mi ketten! A mi helyzetünkben ez már nem nehéz... Gyere!

KÁROLY Hihetetlen!

APA Nos?

ANYA Ez a nagy fiad minden tudása!

KÁROLY   DONÁT   BLANKA
 Gondoltam...   Elvetted!   Érettem?
 ANYA Nyugodtan bízd rá a tanyát!
 APA Hát van?
 DONÁT A tanyát!   BLANKA Hogy lobog!
 KÁROLY Én görcsösen követlek!
 ANYA Ez már csak a testamentumra gondol!
 APA Hát van nekem bármim is?
 DONÁT Szárkúp-ravatal!
 ANYA Az aggok cinikus feledékenysége.
 BLANKA Pereg...
 APA Nem értem...
 KÁROLY Nyomon követlek!
 ANYA Tele lihegéssel a szeretete...
 APA   DONÁT   BLANKA
 Te születed.   Te születed!   Te születed!
 ANYA Azért szeretem én mindahányat mindennél
 jobban, mert azt is tudom, mennyire semmirekellők!
 APA Megvigasztaltál. Igazán.
 DONÁT Elvesztettél, igazán!

(Minden megreked. Ők már rég semmiről se beszélgetnek: ilyen az ő párbeszédük jellege, értelme. Zsófi egyszerűen kiesett a családi körből. Nincs. Nem létezik. Idegesítően hosszú szünet. Egy irányba néznek. Most Donát szeme fölcsillan, levegőért kap, de semmit sem mond. Minden marad a régiben. Most Anya szippant levegőt, de a gondolat szikrája időközben az ő agyában is kialszik. Csend. Zsófi kezd lépegetni, akkor egész előre megy)

ZSÓFI Tőlem semmit se kérjetelek számon! Igen: láttam a gyilkosságot, bár ez köztetek is legalább annyira elterjedt disznóság, hogy a nexus szóba sem jöhet. Az ön-

gyilkosság nyilvánvaló, a gyilkosság pedig csak feltételes és alkalmi kifejezés!

DONÁT Hogy eszi meg az ember a saját testvérét! Jó Isten!

ZSÓFI Ne legyél nagyon magyar. Nem ezt kérem én tőled! De legyél annyira, hogy élj! A halottaknak se nevük, se nemzetiségük, se felekezetük nincs, csak ágyékukban, végül már a szívükben, zsigereikben is a férgek... A szerény népség. A nemzetiség nélküli és pacifista! Nem én vagyok a pacifista! *(A földre mutat és nevet)* Ott, azok!

DONÁT *(Veri a falakat, döngeti veszetten)* Én tudni akarom, mi készül! Valami... valami... valami készül, és én tudni akarom. *(Fuldoklik)*

APA Én és én!

ANYA Ki volt ez?

KÁROLY Bizony: ki volt ez?

ANYA Tudja-e valaki?

BLANKA Én... *(Sír)* Én tudom! Nagyon tudom!

ANYA Tehát senki sem tudja!

BLANKA *(örjöngve fut anyja elé, térdre esik)* Én tudom!

APA Azt hiszem, ezt is te szülted...

KÁROLY Egy...kettő...három...három...

BLANKA Én! Én tudom!

APA Féltre onnan, gyerek! A jószág szomjas, ne zavarod föl a vizet!

BLANKA *(magába roskad, háttal a közönségnek, sír)*
A jószág...

ZSÓFI *(szembefordul Apával és Anyával)* Kész röhej!

APA Nos?

ZSÓFI Viktor, ez a kis semmirekellő ütötte itt az első léket...

DONÁT *(üvölt)* Még sincs levegő! *(Fuldoklik)*

ZSÓFI (*a mennyezet felé fordítja a fejét, első ízben beszél ennyire félreérthetetlenül Donáthoz*) Nincs és nem is lesz! Neked kimérték, amikor megszületél, most ülj a seggeden és hallgass!

DONÁT Te jó atyaisten! Hogy soha nem is lesz! (*Fuldoklik*)

APA Kapacitás dolga!

DONÁT (*veri a padlót*) Neked van?

APA Én már rég nem lélegzem!

ANYA Szóltál valamit?!

APA Nem.

ANYA Maradunk még?

APA Hol?

ANYA A sírnál.

KÁROLY A sírnál? Persze!

ANYA A sírnál... Maradunk még?

BLANKA (*feláll, sikolt*) Maradunk!

KÁROLY Nem is tudom...

APA Ő nem is tudja...

ANYA Hogyan?

APA Mehetünk is tán.

KÁROLY A jószág... arra gondoltam éppen...

ZSÓFI Életemben soha... ilyet nem láttam...

DONÁT Tudni akarom! Azonnal tudni akarom, mi készül!

ZSÓFI Életemben ennyi indulást...

DONÁT Mindent elárulok, mindent elmondok!

ZSÓFI És indulnak... indulnak... Oh, istenem, de soha sehova nem mennek!

APA Kérsz egy szelet kenyeret?

ANYA Egy szeletet...

KÁROLY Egyet...

APA Te egyél a tiedből... Jó éjszakát!

KÁROLY De apám!

ANYA Egyetlen szeletet...

APA A magadét egye!

KÁROLY De apám! Egy sze...

APA A magadét!

KÁROLY Én csak egyetlen szeletet kérek!

APA Értettem!

KÁROLY Nem értetted, apám, én...

APA Azt mondtam: a magadéból!

(Lassan reccsen, recseg egy gerenda valahol, érezni, hogy nem bírja a terhet. Károly remeg)

KÁROLY Hogy az enyémből?

APA Hallottad!

KÁROLY Apám! *(A recsegés egyre hangosabb)*

APA Értesz te a mondott szóból?

KÁROLY Én... én...

APA Mars!

KÁROLY *(bőszén)* Én... éééén!...

(Recsegés-ropogás, már veszélyesen és érthetően)

APA Mars!

KÁROLY Megölöm!

APA Mars!

KÁROLY A torkát vágom el!

APA Pofa be!

KÁROLY A belét...!

APA Takarodj!

KÁROLY A belét szórom szét!

(Hirtelen csend. És semmi se dől össze, hiába volt recsegés, ropogás)

Ő *(hatalmas batyuval jön be: dunna, derékalj, párnák egész sora, lepedők, hálóing, fején már ott a hálósapka. Köhécsel, ide-oda farol, fészkelődik, aztán végre leteszi a cuccot. Kezét dörzsöli)* Nosztalgia? Lehet! Nevezzétek, ahogy akarjátok. Bánom is én... Kérlek alássan! *(fészkelődik)* Nekem itt a legjobb. És különben is: így nem vethetik szememre, hogy nem foglalkozom veletek. Nahát... meg itt olyan gyógyító csend van... *(Fészkelődik, tologatja, igazítja a párnákat, cihelődik vele. Donát odafönn ugyanezt teszi, de dunna és párnák nélkül. Ő is, Donát is tesz néhány mozdulatot, ami a nyújtózásra emlékeztet, aztán mindketten édes arccal lefekszenek)*

ZSÓFI Az édes otthon...

BLANKA *(valahová a távolba mered, átgázol a fekvőn, és a távoli sötét mélységben eltűnik)*

ZSÓFI Ezerszer meggondolom...

APA Az esti óra...

ZSÓFI Meggondolom!

ANYA Hív... hív... hívogat.

KÁROLY Görcsösen követlek! ZSÓFI Meggondolom!

ANYA Hallottál mást is?

APA Igen. Valami mást... de nem értettem...

KÁROLY Szorosan nyomon követlek!

DONÁT Tán elegendő is a mai teljesítményem...

APA Igen... Valami mást...

ZSÓFI Meggondolom!

ANYA Ideje volna!

APA Értem... értem...

ANYA Végső ideje!

ZSÓFI Hiába!

APA Én még mindig a régi vagyok!

KÁROLY A nagyon régi...

ZSÓFI Nézem a sorsom!

*(Lefekszik Ő mellé,
az átkarolja)*

ANYA Te nem értesz engem?

APA Valami... hogy is... *(Kelletlenül odalép az alvóhoz, jól megnézi, fintorog hozzá)* Hát persze, persze...

KÁROLY Persze!

ANYA Nos?

APA *(megtapogatja a dunnát, derékaljat)* Van bőven hely. Azt hiszem! Igen! Azt hiszem!

ANYA Azt hiszed?

KÁROLY Azt hiszi!

APA Ha meghallgatnál engem...

ANYA Ha meghallgatnálak?

APA Arra gondolok, hogy a rend végén, amikor a zsenge kéréken feküdtünk, talpukat tisztességgel simogatta...

ANYA A bocskortalpat.

APA Hát akkor gyere ide...

ANYA Jövök... oda... *(Odalép)*

KÁROLY Én is?

APA Te nem!

KÁROLY Én is?

APA Maradsz, ahol vagy!

ANYA Megmondta: nyomon követ!

APA Maradsz a helyeden!

KÁROLY Apám!

APA Mars!

KÁROLY Én!

APA Kuss!

KÁROLY Én... én!

Ő *(fészkelődik, öleli Zsófit)* Itthon... Itthon...

ANYA Csend!

APA Jól van, na!

KÁROLY Pszt!

APA Ide! *(A dunna sarkára mutat)*

KÁROLY *(gyorsan lefekszik oda)* Jó éjt!

APA *(a másik szabad sarkára mutat)* Akkor: ide!

ANYA (keresi a fejkendőjét, összehajítja, méltóságteljesen körülvizsgálódik, aztán lefekszik a dunna szabad sarkára) Jó éjt!

APA Jó éjt! (Csend) Én még... Nekem még... (Keresgél a tekintetével a kacat között... aztán lábával rugdossa, majd nekitérdel, és egyre izgatottabban, szinte beletüzesedve keresgél, kutat. A fény egyre gyengébb, a szétdobált holmit egész közel emeli a szeméhez, vizsgálhatja: hangszórón most bejön a motorzúgás. Egyre hangosabb, akkor megáll. Csend. Apán már csak egy fejfény, deszkadarabokat nézeget, saccolgat, mintha valamit eszkábálni akarna belőle, aztán kihullik a kezéből, és ott térdel a temérdek „hulladék” között) Viktor fiam... Te voltál az? Mondtál valamit? Kértél... már megint kértél valamit? Vagy csak úgy jöttél...? Várj csak... azt akartam neked mondani... Valami nagyon fontosat... Várjál csak! Ja, igen... (A hangszórókból most disznórőfögés jön be, apa playbackel hozzá ízesen. Nevet is, gesztikulál is. Akkor egyszerre vége ennek a közzjátéknak. Apa feláll, összedörzsöli a kezét) No, ezt is nyélbe ütöttem. (Odafekszik a dunna szabad sarkára. Csend. Vége a II. résznek)

III. RÉSZ

(A mozgatható padozat most egészen alacsonyan van, de az alsó szintéren egy csavaros emelőszerkezet, prészerű alkalmatosság áll. Pontosabban: Donátnak ez a szerkezet „segít” majd feszíteni életterét: oldalt kétfelől csavarókar áll ki az emelőből, a mennyezetnek pedig az emelő gerenda kiszélesedve, ágazva fut neki.

Amikor megvilágosodik a színpad, a hangszórókból lakodalmi nóták csendülnek fel, igazi lakodalmi hangzavar: köszöntőkkel, ujjongással cifrázva. Donát vigyázzban áll, mintha anyakönyvvezető előtt állna. Az alsó szintéren most kicicomázva betántorog a Násznagy, aki az imént III. Kaméleon volt. Csend. Megáll a kacat között, szétveti a lábát)

NÁSZNAGY Biztosan megkérdezik az emberek: melyik az én nótám? Meg fogják kérdezni tőlem. Én vagyok a násznagy. Nekem ezért meg kell mondanom. De mit mondjak? Mit mondok? *(Csend)* Mit mondok én, a násznagy? *(Csend)* Pedig volt... *(Gondolkodik, csámcsog, nótázni próbál, akkor felcsillan a szeme, előbb bizonytalanul, aztán egész hangosan énekel)* Kisablakok nyílnak ... egymás után sorba... egymás után sorba... *(Elvesz egy pillanatra, aztán szerbül folytatja)* ... jer nekoga nema iz sokaka moga... *(Térdre esik, szinte megmered a kétségbeeséstől)*

DONÁT Vajon az én igenemre vár a tisztas gyülekezet? Az anyakönyvvezető? Vagy olyan mindegy már, mit is mondok? Ti csak rőfögjete meg vizejete körül engem. Én vagyok az anyagba formált igen!

NÁSZNAGY Nekem... nekem énekelnem kell! Nekem! (*Nyög kínjában*)

DONÁT Énnekem, lám, azt sem kell!

NÁSZNAGY Valamit... valamit...

DONÁT Semmit! Semmit!

NÁSZNAGY Mert felelősségre vonnak...

DONÁT Az asztalra emelnek!

NÁSZNAGY Melleknek szegezik a kérdést...

DONÁT A választ meg sem hallgatják... Járják a magukét...

NÁSZNAGY És én... és én...

DONÁT Együtt mindnyájan...

NÁSZNAGY A nótámat...

DONÁT „Jer nekoga nema...”

NÁSZNAGY Az is meglehet...

DONÁT Biztosítom róla!

NÁSZNAGY Az is meglehet, hogy ők sem... ők sem tudnak...

DONÁT Biztosítom róla!

NÁSZNAGY (*gyorsan leveti a kicicomázott mundért, bokrétás kalapját a kacat közé dobja, közben dúdolgat. A ruha alatt tarka bohócing. Pukedlizik*) Azt azért nem tűröm, hogy bárki is aljas, gazember módra apprehendáljon! Én, kérem, nem vagyok paprikajancsi. A legjobb belátásom szerint cselekszem, és töretlen, kemény jellem vagyok!

DONÁT Akaszd rám azt a szaros gatyád is! Én vagyok a te nagy igened.

NÁSZNAGY *(leveti a bohócinget, alatta az egyszerű munkászubbonny, egy kopott overall. Dobbant)* Elvtársak, én csak azt akartam mondani: Tamás Bálintnak levágta a karját a gép, amikor a második hajtómű kiugrott a szerelés után... *(A hangszórókból egy hatalmas ásítás)* Hogyan? *(Ásítás)* Ja... hát persze... majd nő neki másik... még fiatal... *(Egész más hangon a közönség felé)* Irtó megmondogattam nekik, be is rezelték!

DONÁT *(most már nem tud uralkodni magán)* Tudom, hogy egyetlen szavam sem jut el hozzád, te undok hüllő... De dögölj meg, rohadj el, takarodj! *(Üvölt, ez fuldoklásba megy át, fetreng, közben csavar egyet a hajtókaron, a padozat egy csöppet lefelé moccan, de a Násznagy marad. I. és II. Kaméleon jön be, egy muskátlis ablakkeretet hoz. Amikor a megvilágított színpadi előtérre érnek, megállnak, egypercnyi csend)*

I. KAMÉLEON Boldog vagy?

II. KAMÉLEON Az ám!

III. KAMÉLEON Hogy vagytok?

I. KAMÉLEON Jól.

II. KAMÉLEON Miért?

DONÁT Régi szép állatmesék! Hol vagytok?

I. KAMÉLEON Attól eltekintve, hogy szigorúan megtiltották...

II. KAMÉLEON Annak ellenére, hogy megverték már, mint egy szódáslovat...

III. KAMÉLEON Milyenek a kilátásaink?

II. KAMÉLEON Ismerősek.

III. KAMÉLEON De mégis!

I. KAMÉLEON Mégis: ismerősek!

DONÁT Miért fáj úgy a szívem az állatmesék után?

II. KAMÉLEON Annak ellenére, hogy ismerősek...

III. KAMÉLEON Igen...

I. KAMÉLEON A teknősök között akadt néhány csiga is.

II. KAMÉLEON Az aggasztotta a teknősöket. Kényelmetlen volt.

I. KAMÉLEON A teknősökkel a csigák is elmentek külföldre dolgozni.

III. KAMÉLEON A teknősök hazajöttek. Idehaza nekik már biztosítva volt a munka... hát jöttek lassan hazafelé...

I. KAMÉLEON A csigák meg kint rekedtek, mert számmunkra itthon nem akadt munka.

II. KAMÉLEON Ez volt az a mese a nevén nem nevezett kitelepítésről.

I. KAMÉLEON Ez! Meg más is. A hangyákról.

III. KAMÉLEON Persze, csak mese!

I. KAMÉLEON Állatmese.

DONÁT *(vadul szívja a levegőt)* Minden szó... a levegőbe... az én levegőm... bizonyos részébe... kerül... Az igazság éppúgy... mint a hazugság... Én már csak a térben bízzam? *(Nekiveselkedik, teker egyet a hajtókaron, a padozat moccan lefelé)*

I. KAMÉLEON Hogy vagy?

III. KAMÉLEON Elég jól.

II. KAMÉLEON Miért?

DONÁT Létezik valami nagy, szent mozdulat... Valami fényes jel, valami igazságos szabad erő, amely minket idézett valamikor... nagyon régen. Ezt szeretném igazolni... Valami ősi düh... valami fenséges vadság kényszerít erre! Utálom már az állatmeséket, gyűlölöm a kaméleonokat... Csak a nagy-nagy igaz állatnak kell egyszer jólaknia bennem! Bennünk...

APA (*besétál, díszmagyarban van*) Igen... magam előtt látom, ahogy falja a rengeteg virágot, és a fülén zászló lobog, akár valami ügyes tűz.

DONÁT Virágot? Nem! Ez téged esz meg elsőnek! A kérget a ruhádról... Csak a kéreg ezer és ezer rétege sétál itt, mint egy operethős!

APA Emberek, letehetitek!

I. KAMÉLEON Az ablakot?

APA Az ablakot.

II. KAMÉLEON Talán tartanánk még egy ideig...

APA Csak tegyétek le... A kilátóst. Azt is vele együtt.

I. KAMÉLEON Másunk ügysem maradt!

DONÁT De ő azt hiszi, maradt! Ő azt hiszi!

APA Lehetetlen! A mi kilátásunk mozgatható!

I. KAMÉLEON A házat szétáztatta a Tisza.

III. KAMÉLEON Összecsuklott, nem is volt hangja...
A háznak.

Ő (*sötét szemüveggel, nagyképuen szemlélődve, hűmögve lépeget*) Aha... értem... Igen. Felettebb nagy tragédia! (*Oldalra int, mintha valakinek diktálna, parancsolgatna*) A legsürgősebben intézkedni fogunk és... azonnal küldjük a segílyt... Szóval... tehát, no persze... Ja, ja... és, mondja csak, hol is vagyunk mi most? A Szerémségben vagy Bánátban? Perszoperszel!... Nem, ezt nem fogjuk elfelejteni... Komoly, megrázó tragédia... (*Autózúgás. Ő simán kicsúszik a fénykörből, hosszú csend*)

APA Letehetitek, emberek!

I. KAMÉLEON Talán még egy kicsit... Mégis egy kilátás.

III. KAMÉLEON Néznénk rajta még egy kicsit...

II. KAMÉLEON Nem nehéz ez, higgye el! És ez a sodró ár!

I. KAMÉLEON Csak egy ablakráma... De rajta világo-
sság jön be.

II. KAMÉLEON Mögötte, mellette és előtte is csak le-
vegő!

APA És kinéztek rajta...

III. KAMÉLEON Ki vagy be, már nem is tudjuk...

APA Vártok valakit?

III. KAMÉLEON Hogy hátha segítenek. Mi is mindig
adtunk, ami csak tőlünk tellett.

APA És kaptatok már valamit?

I. KAMÉLEON Egy tehergépkocsi mosóport...

DONÁT Házad, barmod, gyermeked, istened és ke-
nyered öntse el az ősi nyirok! Ebből semmi senkinek
nem kell... Te sem kellesz! Te sem! Te sem! *(Fuldoklik,
egyre kevésbé tud magán uralkodni. Csavar a hajtókaron,
közben ordít, jóval hosszabban és erősebben, mint eddig,
megszólalnak a sinus-hangok. Fontos, hogy a nézőtéren
megbontsa az utóbbi replika alatt keltett egységes hangul-
latot, lelki és idegegyensúlyt. A „kúra” után rövid, „gyógyí-
tó” csend)*

III. KAMÉLEON János, a fiad jönne haza...

I. KAMÉLEON Jönne.

II. KAMÉLEON A Tisza vizét inni...

I. KAMÉLEON Inni...

APA Életemet becsületben éltem le... Egyszer sem vé-
tettem a magam becsülete ellen, de a másoké ellen sem...
Meghalnék már! Nem bírom tovább mázsányi sérvemet,
nem bírom a zsörtölődésteket; meg akarok halni... A
barázdában, hogy elvigyen a vetésforgó... *(Egészen átéli
szenvelgését. Tépelődvé járkal, dörmög, dünnnyög tovább
is)*

III. KAMÉLEON Kiinni!

II. KAMÉLEON A Tisza vizét jönne haza kiinni?

I. KAMÉLEON Azt! Se szőke, se barna, se kék!
III. KAMÉLEON Csak hogy lássák, milyen szomjas?
I. KAMÉLEON Azért! A Tisza.
II. KAMÉLEON Akkor: mindennek vége!
I. KAMÉLEON Vége! Már itt is egy buzgár.

(Most óvatosan leteszik az ablakráját, leveszik kalapjukat, mintha sír mellett állnának, kivéve III. Kaméleont, ő hajadonfővel van. Meghajolnak, és lassan távoznak)

DONÁT Nem: a szerelemről én már egyetlen érdelemes, pontos szót nem mondhatok. Zsófi! Ez az átok és íme, a lúgos ajánlás és ringató gyilok... Az már nem érdekes: hogyan, miért éltem eddig... A hülye gyermekkor, az összefüggéstelen kamaszkor... De: ez! Itt már csak a kiszáradt, üres bőr mászkál, hogy elégtételt adjon a törvényszerűségnek: létezem, mert gyűlölök. Ne sunyíts! Hozzád szólok! És meg nem védhet semmiféle jurisztika!... Innen engem a fény, a deszka, a bádóg nem ad ki... Csak a levegő... az. A levegő... Te is fogyasztod pihegve és vélt biztonságban... Nézlek. Nézem az orrodát, csülkeidet, füledet... És tudod-e, mit látok? Csupa kocsonyába való finom nyersanyagot! Érted-e legalább, ebből mi maradt? Érted-e, mennyire szerettelek én téged?! *(Fuldoklik, ismét csavar a hajtókaron. Csend)*

APA Csak kifogásoltok mindent. Ezért csináltunk benneteket. Engem ne kérdezzetek, egy árva szót többé nem szólok. Nem adok koncot, nem lesz min civődnotok. És... legeslegvégül – hogy mindörökre tisztázzuk a dolgokat: sem ahhoz, ami volt, sem ahhoz, ami lesz, de ami most van – ahhoz sincs az égvilágon semmi közöm: Nyugalomban akarok meghalni: gyáván, beérve, mint a dinnye, a saját dohos-büdös nedveimben pácolódva...

DONÁT A szenilis, vak anyag önmagát biztatja. Szédítő gazemberségeit letette épp az orrod elé, de ő: a magyar apa, bevonul a bölcsek csarnokába. Nem: ő semmit sem vállal, de bőven ítélkezik majd!

(Szférikus zene, ismét ki-kicseng néhol a magyar veret. Erre a zenére lépdelenek be lassan: Zsófi, Blanka, Károly. Egymástól tisztos távolságban, de lépést tartva; lassan, de teli rossz sejtellemmel. Apa feljűk fordul. A zene félbeszakad)

APA Tudástok legjobb szerint, értelmek parittájából most rám lűvitek a nagy semmit...

KÁROLY Lovadat be nem fogtad...

BLANKA Kezed nem mozdítottad...

ZSÓFI Szemed átnézett rajta!

DONÁT Gyertek, személytelen és kegyetlen varjak!
(Károgás)

KÁROLY *(Apa felé lép egyet)* Megtörtén, összezsgorodva...

BLANKA ...Siető, éhes, látni még egy kicsit, látni vágyó szemmel...

ZSÓFI Így tették le a pincérekre emlékeztető felcserék.

APA Nem hallok semmit!

DONÁT Nem hallok semmit!

KÁROLY Beszélni már nem tudott.

BLANKA Csak nézett!

KÁROLY A ruháját rádobták az ápolók...

BLANKA Csikos flanellingében remegett, fázott!

ZSÓFI Levest főztem neki, de fázott tovább és kijött belőle.

APA Valamit rám fognátok, ugye? Nem: semmi közöm a világhoz!

DONÁT És fázott, fázott! *(Remeg)*

KÁROLY Ott álltam az ágy mellett, és akkor valami nekem is nagyon hiányzott.

BLANKA Mi, akik ott voltunk, mi hiányoztunk leginkább.

BLANKA Tehetetlenül és leverten.

KÁROLY Mert mi ott voltunk!

ZSÓFI Azért hiányoztunk!

APA No és!

KÁROLY Most neked kell beszélned !!!

APA Én semmit sem hallok!

BLANKA Csak én... én hallok, ahogy járkáltok, én hallom! Csontjaim a földben érzékeny membránok! Engem elsőnek temették el, tüntetve és homlokod adva a sajnálkozó tekinteteknek: hogy lám, már Ő is temet... Általam szereztél annyi részvétet, hogy a tanyát és a földet ott megkaptad féláron, tízévi lefizetésre.

APA Én semmit sem hallok!

KÁROLY De a jószág, a jószágod! Az fontos volt!

DONÁT Vissza! Vissza! Oda az ágyhoz! Ott mi történt!

ZSÓFI A menyedtet ahogy a napraforgófejek közé vágod, aztán... meghágod!

DONÁT *(üvölt, csavar a hajtókaron, fuldoklik, odalenn tovább folyik a csata)*

BLANKA És szomjas csontjaimon érzem, ahogy bele-rúg az asszonyba, aki anyám volt, és pattog, pattog ez a membrán!

APA Jogom van az öregeknek járó nyugalomra!

KÁROLY És semmit sem hallasz, persze! *(Pattogó hang)*

APA Semmit!

KÁROLY Soha nem is hallottál! *(Pattogás)*

APA Soha!

BLANKA És nem is beszéltél? *(Pattogás)*

APA Soha!

DONÁT Nem is létezett! Csak a spermája járt-kelt a világban!

(Dob, mély, döbbenetes hang.)

Csend. Most ismét a dob. Akkor a sötétből előtűnik egy gördülő ravatal, szemfödél rajta, alatta a tetem goromba körvonalai. A ravatal mellett most a három Kaméleon, de fekete parasztünneplőben, kalappal a kezükben. A ravatal megáll, Apa még mindig háttal a közönségnek. Csend)

DONÁT Anyám! Pontosan úgy, ahogy elmondtad: Kiszolgáltattunk mindahányan. És ez a mozdulatlan test is. Bennünket igazol!

KÁROLY Ott álltam az ágya mellett, és értelmes tekintetével riadtan keresett a szoba homályában...

BLANKA Így jó... *(Súgja)* Népesedünk az agyagban.

APA Hamarosan rendezik az elaggott parasztok nyugdíját!

I. KAMÉLEON Combnyakcsont-töréssel vitték be, aztán felé sem nézett senki, hát zsupsz be a kocsiba...

II. KAMÉLEON Úgy hálóingben...

I. KAMÉLEON Hálóingben és mentőkocsiban... Hazafelé!

III. KAMÉLEON Februári hidegben...

II. KAMÉLEON Másfél óra alatt szinte megfagyott...

III. KAMÉLEON Meghalt az az asszony. Nagyon magányosan halt meg!

DONÁT Vissza! *(Csavar a hajtókaron)* Vissza!

(Most Zsófi lép Apához, vállára teszi a kezét, nyomja lefelé, az öreg térde remeg. Most Blanka is odalép a másik oldalról, ő is nyomja lefelé. Apa elvágódik)

KÁROLY Mit kell most tennünk?

BLANKA Tudod talán...

KÁROLY Talán, talán...

ZSÓFI Az anyád halt meg...

KÁROLY Talán... Hogy... mit is... *(Valami nótázásba kezd, csárdásba. Akkor rájön, hogy ez nem ide való. Nyög, erőlködik. Semmi se jut eszébe)*

BLANKA A jószágokra gondolsz te is...

ZSÓFI Apáddal mi van?

BLANKA Alszik!

DONÁT Horkol.

(A Kaméleonok leemelik a koporsót, lassan leteszik a kacat közé. Szférikus zene kíséri ki őket. Apa mozogni kezd a dobozok közt, amikor végre talpra áll, a zene hirtelen félbeszakad)

APA Sohasem voltam valami nagy hazafi... de valami érdemeim voltak az utolsó háborúban. Csakhogy: én azt nem tudom pénzzé tenni... No jó, ez senkit sem érdekel...

DONÁT Azt azért elmondhatod: milyen véres nászt ültek a fölszabadulás első napjaiban. Zenta, Ószivác, Csúrog, Óbecse, Ada, Mohol, Bajmok, Földvár...

APA Te ezt nem kérdezheted.

DONÁT De a fiam kérdi!

APA Miért kérdené?

DONÁT Ilyen fajta.

APA Fogd be a száját!

DONÁT A fiam nem magyarul kérdi! Mert más-
hol is...

APA Fogd be a száját!

DONÁT Jó, rendben van: nem történt semmi! Csak
az OZNA ügye volt!

APA A forradalom reggelizett!

DONÁT Remélem, de főleg a fiam reméli, hogy ebé-
delni nem fog.

APA Fogd be a száját!

DONÁT Sem ebédelni, sem vacsorázni!

*(Most beilleg I. Kaméleon, vadászkalap, zöld kabát,
bricsesz nadrág, csizma, kis bajusz, egyszóval szabályos
náci-magyar)*

I. KAMÉLEON Persze, persze! Testvérek! Ti már elfe-
ledtétek az aranykalászos időket. Nono! És azt, hogy: „Ti-
sza—Duna-csatorna, vissza van már csatolva, visszatért
már a Délvidék!”

DONÁT *(magánkívül)* Van-e törvény a világon, van-e
törvény, amely elítélne egy kéjgyilkosság miatt. A ködsze-
rű illanó testet darabokra vágni! Ezt akarom!

I. KAMÉLEON De hisz az anyaország... a nagy Ma-
gyarország.

DONÁT A turulmadaras istenit az anyádnak! Mikor
adatok nekem hiteles és valódi világot? Szellemekkel én
nem harcolhatok!

APA És te azt kérdezed: mi történt azon a futballpá-
lyán? Föltehetőleg érdekel is.

DONÁT Gyertek, támadjatok egyszerre! Az ország
minden nyelvén kérdik a gyerekek: mi történt akkor,
amikor a szabadságnak csak a fegyvere jutott el hozzánk,
az értelme mintha késett volna. Vagy nem is volt.

APA Engem, persze, hagyjál ki ebből!

KÁROLY Lehet, hogy engem is érdekel...

ZSÓFI Ő se hall, se lát. Már túl van a tanúkötelesek korán...

DONÁT Holta után is tanúköteles az olyan, aki bezárkózva várta, hogy az elvtársak legalább az ő életét megmentsék...

APA Többre nem tellett... Egyébként: te is, ti is éltek.

BLANKA Apám, a lelkem, a szellemem kérdi: élünk-e?

KÁROLY A beváltható érdemeiből! Abból élünk?

(Egyszerre minden megáll. Apa nem válaszol, senki nem kérdezősködik tovább. Csend. Most ismét I. Kaméleon, a szabályszerű náci-magyar kezd élni, mint egy páva: sétálgat a saját kérdésükbe dermedt emberek között)

I. KAMÉLEON Azt hiszem, minden a legnagyobb rendben van: mindenki előtt világos: most mirajtunk a sor! Most a mi bosszúnk, a mi nagy magyar bosszúnk következik!

(Egypercnyi csend, akkor a révületből előbb Zsófi és Blanka, majd Károly ébred. Donát a szín elejére mászik, teljesen reménytelenül nyüszít. Most a két nő ráveti magát I. Kaméleonra, valóságos harc, élethalálharc. Amikor egy pillanatra I. Kaméleon alulkerül, Károly előveszi zsebkését és elvágja a torkát. Mint egy levesbe szánt csirke, úgy vergődik hörögve I. Kaméleon most a sok, haszontalan kacat között. Végre kiszenved. Donát, mintha egy valószínűtlen, iszonyú álomból ébredne, feláll, remegő lábbal áll közvetlenül a padozat peremén)

DONÁT Egy szemernyi könnyebbülést nem adott ez a halál... Miért kezdjem hinni, hogy semmi és senki halála nem lehet kielégítő, sporteseménnyel azonos győzelem immár... Talán, mert nekem ennél sokkal többre van szükségem. Levegőre...

KÁROLY Nos, apám, ez az itt előtted, amit az imént nem láttál, nem hallottál?

APA Ismétlem: nekem többé semmihez nincs közöm. A szent és szép dolgokhoz éppúgy, mint a legocsmányabakhoz... Egyszerűen várom, hogy sorra kerüljek, hogy elkaparhassatok...

BLANKA Persze, az öregember maga a megtestesült szuverenitás...

ZSÓFI Egyre megy: hős vagy gyáva... Ő a nagy órákulum!

DONÁT És most mindenki megpróbál nagyon okos lenni, vagyis: A győzelemhez utólag kell az értelmi töltés...

KÁROLY És nem mondja, egyszerűen nem mondja: miért érzem én állandóan magamon a titkon gyanakvó tekinteteket... Nem mondja az istenért sem!

BLANKA Pedig tudja.

ZSÓFI Igen, ez a gyanakvás... a gyanakvás... *(Kihátrál)*

KÁROLY Itt ők már semmit sem mondanak! Legfeljebb hallgatva figyelik, hogyan lovaljuk bele magunkat a kóros rettegésbe.

DONÁT Én már tudom... hisz... a túloldalon vagyok... *(Ismét légszomjjal küzd, fuldoklik, hörög, hogy segítsen magán: kegyetlenül csavar a hajtókaron)* És... amikor szőröd nőtt, nyers húson élsz... és valamelyik bokorban lesed, hogyan alakul a sorsod... Mert már... mert már a ... *(Most ismét a sinus-hangok vágják ketté borotvapen-*

ge módjára a nézőtér csendjét. Ez az a pillanat, amikor a szóban forgó hangeffektus véglegesen „belépett”, a dráma végéig nem tűnik el, hol hangosabban, hol halkabban ingerli a nézők idegeit. Ez a legmegfelelőbb módszer, amelylyel a légszomjat audio-módszerrel a nézővel bizonyos mértékig éreztetni lehet. Pontosabban: a néző is, akár az, aki valóban légszomjban szenved, állandóan menekülne, távozna, kimondhatatlan hiányérzete támad: ha nem is levegő után, de csend után kapkod. A mozgatható padozat egyre kérlelhetlenebbül ereszkedik, az alsó szintér szemlátomást zsugorodik. Amikor Donát kimerülve rogy a hajtókarra, a hangeffektus elhalkul, rövid ideig semmi sem moccan) Azt nem kérdezte senki: hogyan, miért kerültem ide? Mert így természetes. Vagy nem? Mindenki a saját dobozában... Tessék! Kedvemet elveszik, anyám meghal, az öcsém kimegy a pusztára, levetkőzik, ruháját szépen összerakja, meztelen testét, a háborgó lélekkel megterhelt elégedetlen testet leönti benzinnel, és meggyújtja az én üvöltő fáklýámat. De ez nem mindenem: Blanka, a húgom, ez a kedves, hazajáró lélek, nem hagy nyugton: én már nem tudom, kit, miért és kiért is kell megbosszulnom... De a táncot ropni kell! Ezt a táncot a... levegő ellen... a filiszterek ellen... a férgek és szellemek ellen! És hiába hívom a kedvesemet, az ezerszer hűtlen és milliószor hű asszonyt! (Most az alsó szintér megélnékül: Zsófi lépeget be, olyaténképp mutat, ahogyan bizonyos nemzetek férfinépe elképzeli a magyar nőt: lábán piros csizma, szoknyácskája ízléstelenül rövid, tehát mindent megmutat, keblei kibuggyantak a rékliből, fején párta stb.)

ZSÓFI És mint a malom, ahogy keményen összedörzsöli kőtenyerét, ahogy kileheli közüle a lisztet, úgy őrlöm én is perceimet. És ő eszik belőle, ő zabál belőle! Hát ez kell nektek, nagyasszony hóhérai!

DONÁT Erre csak nekem van jogom!

ZSÓFI Neked nincs!

DONÁT Csak nekem van jogom téged...

ZSÓFI Nincs!

DONÁT ...Téged szidni, megalázni!

ZSÓFI A régi, jó családi kódex szerint?

DONÁT A fajtám adta jog szerint!

ZSÓFI Azzal a joggal te engem már egyszer beszolgáltattál! Mint egy hízott disznót, birkát, lisztet, tojást!

DONÁT A karrieredet... hát nem azt csináltad talán?

ZSÓFI A szajhák karrierje az, amire most te gondolsz. Csak ezt hagyod meg gondolataidban: védekező bűnös lelkednek ez felel meg leginkább! De most már kész! Érted? Te, a deszkák mögött! Érted? Kész minden!

DONÁT *(teljesen összetört)* Elmégy?

ZSÓFI El.

DONÁT És... hová mégy?

ZSÓFI Ez a nagy Quo vadis?

DONÁT Az. Quo vadis?

ZSÓFI Persze, azt véletlenül sem veted föl, hogy hol is van az én kedvesem.

DONÁT Akkor el sem kell menned?

ZSÓFI Ó, igen. Fizikailag.

DONÁT Nem értem.

ZSÓFI Megyek az irodalomba magyarcának!

(A sinus-hang most sikolyszerűen vág rá az utolsó szóra. Donát üvölt, és a hajtókarra veti magát, csavarja, küszködik vele. Végre elcsendesedik a hangzavar)

DONÁT És miből nem adok én többet? Ebből az én privát semmimből?!

APA Letettek ide, hogy kaparjam a földet.

DONÁT Szemetek láttára nőttem föl. Tudjátok azt is, hogy életemet legalább annyira nem befolyásolhatom, mint ti...

KÁROLY Hajós lettem: fölkészültem az özönvízre. Bárkámba koporsókat rakok. A tetemetek mentem át az új világba. Másom nincs!

DONÁT Az én privát semmimből nem adok többé! De nekem van még annyi levegőm, vagy ha nem is levegőm, hát indulatom: dögöljete halomra! *(Teljes erejéből forgatni kezdi a hajtókart, a padozat egyre gyorsabban ereszkedik, már iszkolna, de nincs hova)*

KÁROLY Mindig a kedved szerint cselekedtem!

APA Nincs ennek lelke, csak a harag... Az maradt már!

ZSÓFI Gondolj a gyerekedre! Meg rám!

Ő Én foglak felelősségre vonni *(Lövöldöz)*

BLANKA Ez az! Ezt vártam évek hosszú során!

II. KAMÉLEON Itt minden megy a fenébe... Úgy látszik!

III. KAMÉLEON Imrének már mindegy... Talán nekem is!

APA Ezt neveltem én? Apagyilkos!

KÁROLY Mert ő tudott mindent mindig legjobban!

ZSÓFI És az a másik volt a bűnös. Mindig!

BLANKA Ne hagyd magad!

KÁROLY Zsarnok voltál örök életedben!

APA Semmi, egy nagy semmi!

II. KAMÉLEON Igazad van: talán nekünk is ez a legjobb!

DONÁT Azt hiszitek, én nem érzek semmit? Ti a levegőmet éltétek föl, most...

(Üvöltés, sinus-hangok, már el-elmo ssák a beszéd értelmét, olyan erős hullámokat ver, rohamozza a termet)

APA És nem tudsz megbocsátani?

DONÁT Minden összeomlott? Mindent elherdáltok, ami ért valamit! *(Hörög, kínlódik)* Nincs itt... semmi féle kegyelem! Anyám, jövök!

KÁROLY A földemet... a jószágomat... mindenemet adom...

DONÁT Viktor, öcskös, jövök! Blankám, kedves húgom, jövök! *(Egyre vadabbul csavarja a hajtókart, a padozat már egészen alantra szállt)* Táncoljatok, hogy szégyelljem magam!

APA Várj! Elmondok mindent!

DONÁT Késő! Túl késő!

ZSÓFI Engem hallgass meg!

DONÁT Látni se akarom a magyaricát!

KÁROLY Még egy percre csak!

DONÁT Ez is túl hosszú idő lenne nektek, hogy zabáljátok a levegőmet. Hol vagy, násznagy?! Hol a nótád?

BLANKA Itt mi ítélkezünk!

II. KAMÉLEON És a Tisza, ahogy elmo ssa a házadat...

III. KAMÉLEON És az állatmese!

DONÁT Levegőt! Levegőt!

(A hangzavar egyre nagyobb, az alsó szintér már olyan kicsi, hogy itt csak négykézláb lehet közlekedni. Mindenki feszegeti az egyre veszélyesebben ereszkedő padozatot, az azonban kérlelhetetlen. A sinus-hangok egyenetlenül

erősödnek-halkulnak. Az egészet betetőzi a már régebből ismert szférikus zene, melyben magyar népzenei töredékek ismerhetők fel. Az alsó szintéren már, akár a patkányok, úgy kúsznak ide-oda a szereplők, elmúlt életük szenny, hulladéka között: az itt felhalmozott kellékek között... A zene egy pillanatra mintha megtorpanna, Donát ezt a rövid „szélcsendet” kihasználja, utolsó értelmes szavait intézi a közönséghez)

DONÁT Miért várjátok, hogy én érthető szavakat mondjak, amikor ti érthetetlen, értelmetlen és oktalan életet éltek! Beismerem: én vagyok a ti kis kényelmetlen betegségték, az elrejtteni való atyafi... De egy bizonyos: együtt fulladunk meg mindnyájan, ha... (Hörög, üvölt, nekiveselkedik a hajtókarnak. A sinus-hangok most a lehető legnagyobb intenzitással zúdulnak a nézőkre. A mozgatható padozat most egész az alsó szintérre ereszkedett, a hangáradaton át segélykiáltások, jajszavak és sírás-rívás hallatszik. Donát utolsó erejével még tovább csavarja a hajtókart, akkor a padozat alól kifröccsen a vér. És egyre folyik, csorog le egész a nézőtérre, hosszú patakokban árasztja el a világot. Donát még egyszer felegyenesedik, aztán levegő híján, zajosan, még mindig háborogva elvágódik, kiszenved. A sinus-hangokat mintha elválták volna. Csend. Semmi értelme a tapsnak)

